

Šmigrust, šlahačka či mrskačka

Už za týden je tu velikonoční pondělí – oblíbený svátek chlapců a mužů, naopak obávaný den něžného pohlaví. Důvod tohoto ambivalentního vztahu je společný a je jím pomlázka. Ta má na Valašsku řadu názvů – šmigrust, mrskačka, šlahačka apod.

V kronikách valašských obcí se dochovalo několik popisů tohoto starobylého obyčeje. Například v pamětní knize Bystřičky je na počátku 20. století popisován takto: „Zéšlo sa kŕdel (houf) chlapců. V rukách držali páru prútka březových, dřínových lebo iných – tataru nebylo – a chodili od chalupy k chalupě.“

Hlavním prvkem tohoto obřadu bylo odjakživa mrskání rostlinnými omlády, jejichž prostřednictvím se na mrskanou osobu měla přenést svěžest a zdraví mladého proutku či větvičky.

TATAR, JALOVEC, RÁKOSKA, VĚTVIČKY MODŘINU I BRÍZY NEBO KOŘEN LÉKOŘICE

Jak vyplývá ze zápisu, nebyly dříve na Bystřičce obvyklé ani větvičky jalovce, ani spletené vrbové pruty, kterým se v našem regionu nejčastěji říká tatary nebo korbáče, nýbrž různé větvičky – např. březové či modřinové, další zdroje uvádí z Valašska také rákosky či kořen lékořice.

S mrskáním nejen na Bystřičce „začli už od půlnoci a než to všecko obešli, bylo ráno. Vyšlahali všem robkám v domě, aj dětom, gazzděně najprv. Aby prý nedostaly prašiviny“. Na Valašsku se totiž věřilo, že mrskáním mladými pruty se zabrání „opravidění“ a vůbec kožním chorobám.

Dokládají to i různé básničky, které se v našem regionu při pomlázce říkaly: Neboj ty sa moja milá, neboj ty sa metličky, aspoň ti neopravidívá,

NA ŠMIGRUSTU. Ogar s jalovcem, Valašsko, 2. polovina 20. století.

Foto: archiv Muzea regionu Valašsko

tvoje pěkné nožičky. Metlička a jaloveček, to je dobré koření, to pomáhá každéj cércé od všeckého bolení.

»

Neboj ty sa moja milá, neboj ty sa metličky, aspoň ti neopravidívá, tvoje pěkné nožičky. Metlička a jaloveček, to je dobré koření, to pomáhá každéj cércé od všeckého bolení.

Chlapci bývali za pomlázku obdarováni malovanými vajíčky. Na Bystřičce „céry chlapcom dávaly po dvou vajíčkách obarvených červeně aj ináč. Nekére bylo aji voskem popsané: ‚To vajíčko malované od Anežky darované‘, ‚Veselé (požehnané, šťastné) velikonoce‘ nebo ‚Tata veze, mama tlačí, vezou šmigrúst na tragači‘.“

Milada Fohlerová, etnograf Muzea regionu Valašsko

Výstava na zámku

Více než dvě stovky voskem malovaných velikonočních vajíček mohou až do 5. května obdivovat návštěvníci na vsetínském zámku na výstavě Kraslice a drátenictví. Na kraslicích od Jarmily Adamcové je k přečtení velké množství

kraslicových nápisů od milostných až po peprnější texty z valašského „múdroslovi“, na vajíčkách Anny Krocové lze zase zhlednout starobylé ornamenty symbolizující lásku, zdraví, plodnost či štěstí.

Foto: Dušan Póć